

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Num motus gratiæ experimento deprehendantur. disput. 42.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

re: per quem item fit, ut aliquid boni & velle inueniamur & facere. Quo vltique auxilio, & munere Dei, non aufertur liberum arbitrium, sed liberatur, ut de tenebroso lucidum, de prauo rectum, de languido sanum, de imprudens sit prouidum. Tanta enim est erga omnes bonitas Dei, ut nostra velit esse merita, que sunt ipsius dona, & pro his, que largius est, æterna premia sit daturus. Atque quippe in nobis ut quod vult, & velimus & agamus. Nec otiosa in nobis esse patitur, que exercenda, non negligenda donauit, ut nos cooperaretur gratie Dei simus. Et in iis, que in nobis ex nostra viderimus remissione languere ad illum sollicitè recurramus, qui sanat omnes languores nostros & redimit de interitum vitam nostram, cui quotidie dicimus: Ne inducas nos in tentationem, sed libera nos a malo. Profundiores verò difficiliorè que partes incurrentium questionum, quas latius pertractauerunt, qui hereticis resisterunt, non necesse habemus asserere, quia ad confitentiam gratiam Dei cuiusque operis digni, nihil penitus subtrahendum est. Satis sufficere credimus quicquid secundum prædictas regulas Apostolica scripta nos docuerunt, ut prius non opinemur Catholicum, quod apparuerit prefixis sententiis esse contrarium. Hæc ibi.

DISPVATIO XLII.

Num motus gratie experimento deprehendantur.

Hæc etiam disputatio à presenti instituto non est aliena, ut gratie auxilia magis nota fiant. Præsertim quia disputat. 29. dixisse me recordor, illustrationes & auxilia gratie præuenientes interdum, non solum ab iis qui in virtute multum profecerunt, Deoque familiares sunt, sed etiam ab iis qui ad fidem vocantur, aut à peccatis illustri aliqua cōturbatione relurgunt, solere experientia ipsa deprehendi. Ne quem ergo id fortè cōturbet, atque ut pateat, in quo sensu id sit accipiendum, & quare non semper experientia deprehendatur, id in primis non solum multorum iustorum experientia, sed etiã sequentibus Scripturæ sacre testimoniis potest confirmari.

Sacra scriptura testimonia.

Plalmo 30. ait regius propheta: *Quam magna multitudo dulcedinis tue Domine, quam abscondisti iumentibus te.* Plal. 33. *Accedite ad eum, & illuminamini, & facies vestrae non confundentur.* Et infra: *Gustate & videte quoniam suavis est Dominus.* Et prima Petri 2. *Si tamen gustastis quia suavis est Dominus.* Plal. 88. *Beatus populus qui scit iubilationem: Domine in lumine vultus tui ambulabunt.* Plal. 93. *Consolationes tue laetificauerunt animam meam.* Plal. 118. *Viam mandatorum tuorum cucurri cum dilatasti cor meum.* Eiusmodi namque cordis dilatationibus, illustrationibus, & consolationibus Spiritus sancti, quibus caritas feruet, qui sperant in Domino mutabunt fortitudinem, assumunt pennas sicut Aquila, currem & non laborabunt, ambulabunt & non deficiunt, veluti Isaia cap. 40. habetur: *Actorum capite 9. Ecclesia edificabatur ambulans in timore Domini, & consolatione sancti Spiritus replebatur. Spiritus sanctus paraclæticus, id est, consolator dicitur. Et de eo canit Ecclesia Consolator optime, dulcis hospes anima, dulce refrigerium, in labore requies, in æstu temperies, in steru solarium. O lux beatissima reple cordis intima tuorum fidelium, &c.* Ad Rom. capite 8. *Spiritus testimonium perhibet spiritui vestro quod sumus filij.* Et Bernardus in sermone ad milites templi, capite 11. *Spiritualis generatio, non quidem in carne sentitur, verum in corde, ab iis dumtaxat qui cum Paulo dicere possunt: nos autem sensum Christi habemus, & eatenus profecisse se sentimus.*

A ut & ipsi cum omni fiducia dicant, Ipse enim spiritus testimonium reddit spiritui nostro quod sumus filij Dei. Nec minus Magdalena & Augustinus, dum illa à peccatis resurrexit, & hic ad fidem vocatus est, motus & auxilia gratiæ in seipsis experti sunt, multique alij prodigij filij, qui per donum gratiæ deuotionis sensibilis, dulces patris cœlestis amplexus, quibus eos ad se attrahit, mentes eorum illustrans, corda inflammas, quod tantum patrem offenderint, faciens eos effundere, quasi experiuntur. Vix enim inuenitur Christianus, qui decursu vitæ, vel in concionibus & exhortationibus, vel dum se præparat, & accedit ad confessionem, aut communionem, vel in aliis similibus euentibus, non experiatur motum aliquem gratiæ ac deuotionis sensibilis, quem, si aduertere velit, facile poterit in seipso agnoscere.

B Explicandum tamen est, in primis quibus de causis, licet Christi fideles motus gratiæ recipiant, nihilominus quam sapientissimè deprehendere eos nequeant, ex illis, quæ in seipsis experiuntur, vel verisimiliter iudicare se eos recipere, deinde verò, in quo sensu accipiendum sit, eos à fidelibus interdum experimento percipi.

C Quod ad primum attinet, prima ratio est. Quoniam motus gratiæ præuenientis sepe sunt admodum debiles, tum propter modicam præparationem, & conatum nostrum, & præcedentia multa delicta, prauaque affectiones: tum etiam quoniam spiritus ubi vult spirat, nemini interim denegando, quæ ad salutem opus sunt. Quia ergo, quando motus gratiæ præuenientis sunt admodum debiles parum lucis & claritatis, modicumque affectus & feruoris superaddunt actibus intellectus & voluntatis, quos homines solis suis viribus naturalibus, quoad substantiam, possent elicere, solumque eos actus euehant, ut supernaturales sint, & quales ad finem supernaturalem sunt necessarij, inde est, quod experientia deprehendi, & agnoscere nequeant.

D Secunda ratio est, quoniam Deus interdum, per gratiæ suæ dona, solum mouet intellectum & voluntatem, & nihil illustrationis sensibus interius, nihil affectus viribus sentientibus appetentibus communicat, sed totam partem sentientem omnino aridam in suis solis viribus relinquit: interdum verò non solum intellectum & voluntatem, sed etiã vires sentientes diuina illustratione, atque affectu gratiæ etiam perfundit, ut cor, & caro simul in Deum ipsum exultent: quod est donum sensibilis gratiæ, ut vocant, vna cum essentiali, & præcipua gratia intellectus & voluntatis à Deo conferri. Quia ergo, dum sumus in corpore, nihil intellectus intelligit, nisi sensus interni simul circa idem obiectum aliquo modo operentur, cum necessarium sit intelligentiam phantasmata speculari: neque item voluntas quicquam appetit, nisi secum etiam trahat vim sentientem appetentem, quæ simul feratur in id obiectum aliquo modo sensu interno efformatum & apprehensum: ea verò, ad quæ motus gratiæ conferuntur, ut sunt Deus, & quæ de eo creduntur, vel ab eo sperantur, & cætera omnia, quorum intrinseca de peccatis est dolendum, à sensuum experientia longe distant: efficitur, ut quando motibus gratiæ solum intellectus & voluntas afficitur, nulla interim illustratione, aut affectione supernaturali communicata viribus sentientibus, difficile à nobis deprehendantur: tum propter ariditatem partis sentientis, ceterumque ac molestiam, quam, dulcedine & suavitate spirituali destituta, soler experiri, dum simul cum intellectu & voluntate circa ea quæ à sensuum experientia

MOLINA
D. V. E.

perientia remota sunt, & in quibus nihil iucunditatis suae propriae, commodive inuenit cooperatur, quod planè in causa est, vt neque suppositum ipsum tam libenter persitit in operationibus intellectus & voluntatis, neque ad earum excellentiam, iucunditatem, ac propriam spiritualem consolationem attendat, eamve deprehendat: tum etiam quoniam dum sumus in corpore, plùs afficimur & trahimur suauitate quam in parte sentiente experimur, propter illius vehementiorem vim, quòd sensuum cognitioni & affectibus multum assuefacti, parum promouemur & afficimur ea voluptate, quae operationibus intellectus & voluntatis inest. Atque hinc est quòd saepe, qui longè excellentius contritionis donum habent, quàm alij, qui ex eo facillè in lacrymas prorumpunt quòd pars sentiens facillè affectu amoris & doloris commouetur, imò etiam quàm ipsimet antea habuerint, quando vel corpore aliter erant affecti, vel Deus simul illustrabat, donòque gratiae sensibilis vires sentientes afficiebat, conuerterantur quòd ad contritionem, affectumque amoris & doloris, vt peroptant & conantur, non perueniant, neque eam contritionem in seipsis experiantur, quàm Dei misericordia aliquando experti sunt: cum tamen solo dono sensibilis deuotionis careant, quòd illis vtiliter à Deo denegatur, vt dum ignorant se habere quòd optant, quòdque abundantius eis concessum est, conseruent humilitatem, & plùs conentur ad illud obtinendum, eaque ratione cumulatus meritum acquirant.

Cur cur interdum minus percipitur ab eo qui illam habet illustriorem.

Gratia, ac verius proficitur, unde in dicanda.

Est enim magnopere animaduertendum, illustrationem & affectum gratiae essentialis prauecientis, non ex eo maiora & praestantiora iudicanda esse, quòd vires organicae interna maiori & elatiori luce perfruatur, quae interdum ex meliori dispositione capitis, maiorique & puriori copia spirituum animalium prouenire, adiuuarique potest: neque item ex maiori, magisve sensibili affectu partis sentientis, qui simili modo prouenire, adiuuarique potest, ex varia corporis habitudine, facillèque lacrymas excitare solet: sed ex eo quòd profundius penetret & expendat, quàm digna sint ea, quae credenda proponuntur, vt iis assensum praebemus, quàm bonus Deus secundum se sit, quor beneficiis illi sumus deuincti, quantum expediat supplicia euadere sempiterna, & aeterna frui foelicitate, quàm foeda & turpia sint peccata, quantumque malum sit Deum lechalliter offendisse: tum etiam ex affectu ac proposito voluntatis, quo homo adhaerere statuit, tum iis quae credenda proponuntur, tum etiam praecipis & consilijs diuinis, eaque de causa subire quaecumque aduersa: quae planè, quòd maiora sunt, eò ex maiori affectu timoris, aut amoris essentialis Dei proueniunt, ex maiori quoque odio & detestatione peccatorum. Ex robore verò ac firmitate, qua quisque, intuitu Dei, in arctiori obseruatione praecipitorum & consiliorum persistit, vias duras eade causa sustinens, iudicandus est quantum in virtute & perfectione atque in caritate & amore Dei profecerit, iuxta illud Ioan. 14. *Qui habet mandata mea, & seruat ea, ille est qui diligit me.*

Deuotio essentialis, & vera.

Est namque quaedam deuotio, quae vera & essentialis nuncupatur, & in decreto firmo & praeparatione animi Deo in omnibus per prospera & aduersa obsequendi posita est: haec eò maior est, à maiori quoque gratia essentiali emanat, quòd firmiter intuitu Dei perseverat: ideòque ex illa maiores vires internas gratiae debemus conicere. Est item alia deuotio, quae sensibilis nuncupatur, illustrationibus & affectibus in vires sentientes redundans, quae mirum

Deuotio sensibilis, quae nam.

A in modum animam recreat, tedium ac laborem in operando pellit, cor & carnem in Deum viuù exultare facit, eà dilatatur cor, seruet caritas, pennae velut aquila, & vires assumuntur, quibus via mandatorum sine difficultate curritur, vt non immeritò vir quidam diuino spiritu plenus de ea agens dixerit: *Satis suauiter eum equitare, qui ab omnipotente portatur.* A facie huius olei computrescit, & leue, ac suauis fit iugum mandatorum & consiliorum Christi: quòd, eadem gratia absente, asperum & graue, imò & vera crux inuenitur, quam vt conglorificemur, portare post Christum iubemur.

B Deuotio haec, si germana & vera sit, quasi illustratio quaedam est diuini vultus in seruos suos quae regius propheta Psal. 30. illis verbis postulabat: *Illustra faciem tuam super seruum tuum.* Per eam quasi praesens Deus ad protegendum & fauendum sentitur, testimoniùmque reddit spiritui nostro quòd ab eo diligamur, & sumus filij. Ea quasi aditum aperire videtur, vt Deum tamquam nobis propitium & praesentem, reuerenter quidem, at audacter alloquamur. Denique haec est illud absconditum, de quo idem propheta ibidem dicebat: *Abscondes eos in abscondito faciei tuae à conturbatione hominum, proteges eos in tabernaculo tuo à contradictione linguarum.* Dum enim per huiusmodi donum facies diuina super seruos suos irradiat, eosque protegit, tam facillè perturbationes ab hominibus excitatas, & contradictiones, linguarum perferunt, ac si nihil ab his rebus laederentur. Eiusdem doni ratione idem propheta ait, *Gustate & videte quoniam suavis est Dominus.* Et Petrus, *Si tamen gustastis quoniam est suavis Dominus.* Et Bernardus: *Gustatio spiritus desipit omnis caro.*

C Verum licet donum hoc non solum corroboret, & custodiat spiritum nostrum, iuxta illud Iob 10. *Visitatio tua custodiuit spiritum meum,* sed etiam crescere mirum in modum nos faciat: non tamen semper adest, sed quàm saepissimè, etiam iis, qui ad cor conuertuntur & esuriunt ac sitiunt valde iustitiam, abest: interdum ob culpam etiam leuem (si leuis appellanda sit, vt idem vir pius alibi ait, quae tantum bonum abesse facit) interdum in eorum bonum, aut probationem. Haec namque vita, non ad otium & fruitionem, sed in pugnam & probationem, ac certamen instituta est. Vnde Iob 7. *Visitatus sum diluculo, & subito probas illum.* Qua de causa potius dari solet iis, qui perfectionis viam aggrediuntur, lacteque adhuc indigent, ne labore & molestia succumbant, quàm iis, qui in virtute multum profecerunt, quique iam solido cibo vt possunt. Haec de primo.

Deuotio sensibilis donum cur sapere, etiam dilectus suberatur.

D Quòd verò ad secundum attinet, cum saepe id, quòd existimare quis posset effectum esse gratiae, non nisi à naturali, & ad pios teneròsque affectus apta corporis constitutione euenire possit: cum etiam Sathanas saepe transfiguret se in Angelum lucis, variisque cogitationes & affectus, tum corporis, tum spirituum commotione excitare possit, quae tantam iucunditatem viribus sentientibus afferant, vt in admirationem hominem rapiant: & denique cum, quado illustrationes alique & affectus ita à Deo immittuntur, vt ab anima deprehendantur, & verisimiliter à Deo immitti credantur, certum non sit haec pertinere solum ad gratias gratis datas, nec vtrum Deo per gratiam suam vocanti, & excitanti respòdeamus per nostrum liberum arbitrium quantum sit satis, vt donum iustificationis consequamur, an verò aliquid adhuc in nobismetipsis existat & nos lateat, quòd diuinæ maiestati displiceat: sit planè, vt licet saepe iusti in seipsis experiantur illustrationes & motus gratiae, quos verisimiliter meritoque credunt esse à Deo, imò

Non duci certum signum à praedictis affectibus deuotionis, ut quis sciat se esse in gratia.

imò quibus in fide roborantur, adeoque caritate inflammantur, ut perfecta caritas foras mittat timorem, ac proinde, qui non leuia spiritus sint testimonia, quòd sint filij per gratiam gratum facientem adoptati: nihilominus regulariter numquam ita certi omnino sunt, vel motus illos esse immixtos à Deo, vel se esse in gratia gratum faciente constitutos, quin falli interdum possint. Atque ita semper eos coram Deo humiliari oportet, & sub occultis Dei iudiciis vereri, ne fortè, etiam existentibus tam verisimilibus iudiciis, iustitiam Dei non sint assecuti. Vnde Ecclesiastes 9. *Sunt iusti atque sapientes, & opera eorum in manu Dei, & tamen nescit homo utrum amore, an odio dignus sit: sed omnia in futurum seruantur incerta.* Et Iob 9. *Si venerit ad me, non videbo eum: si abierit, non intelligam.* Et paulò inferius: *Si simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea.* Et Paulus primò ad Corinthios 4. *Nihil mihi conficius sum, sed non in hoc iustificatus sum.* In sensu ergo explicato intelligendum est fideles sæpe in se ipsò motus gratiæ experiri.

DISPUTATIO XLIII.

Utrum ad motus gratiæ præuenientis, intellectus & voluntas efficienter concurrant, & de ordine, & modo quo generentur.

Sperest examinemus an motus gratiæ præuenientis & excitantis à solo Deo efficiantur: an verò simul etiam intellectus efficienter concurrat ad illustrationes gratiæ, quibus illustratur, & voluntas ad affectus & motus gratiæ excitantis, quos suscipit.

Andreas à Vega li. 6. in Concilio Tridentinum cap. 8. existimat, in primis, ut intellectus intelligat, & voluntas velit, necessarium non esse, ut intellectus, quæ formaliter intellectus intelligit, efficiatur ab illo saltem tamquam ab una parte totius causæ efficientis: sed per intellectum à Deo solo aut ab Angelo productam, & in eo receptam, posse formaliter intelligere. Eodem modo necessarium non esse, ut volitio, quæ voluntas formaliter vult, sit ab ea saltem tamquam à parte causæ efficienter producta: sed rectè posse velle per volitionem à solo Deo productam. Hæc putat esse communem philosophorum sententiam. Deinde verò, quod ad quæstionem propositam attinet, probabilius existimat, illustrationes, & alios motus gratiæ præuenientis, quibus peccatores, tum ad fidem, tum ad iustificationem vocantur, esse à solo Deo efficienter, interueniente aliquando ministerio alicuius Angeli inspirationes immittentis: intellectum verò & voluntatem nullo modo concurrere ad eiusmodi motus efficienter, sed solum eos in se suscipere.

Probat suam sententiam primò, quoniam id videtur definitum in Concilio Arausicano secundo, canone 20. ubi ita habetur: *Multa in homine bona fiunt, quæ non facit homo: nulla verò facit homo bonus, quæ non Deus præster, ut faciat homo.* Porro quæ ita fiunt in homine, ut homo ea non faciat, non videntur esse alia, quam motus gratiæ præuenientis, quibus à Deo vocatur, attrahitur, & inuitatur.

Secundò ex illo Apocal. 3. *Sic ad ostium, & pulsio: si quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi ianuam, &c.* Quibus verbis se docet Christus habere instar pulsantis ad ostium dum peccatores vocat: cum ergo pulsatio fiat solum à pulsante, neque in habitatore domus sit libertas, nisi ad audiendum, vel ad occludendas aures, ne sonitum percipiant, itémque

A ad aperiendum, vel non aperiendum, utique motus gratiæ præuenientis, quibus peccator vocatur, erunt solum à Deo: peccatoris verò solum erit illis consentire, vel dissentire, atque adeò ianuam cordis aperire, vel non aperire.

In contraria sententia est Dominicus à Soto primo de natura & gratia c. 16. nempe motus illos esse simul efficienter ab intellectu & voluntate. Quæ sententia est proculdubio amplectenda. Ratio est, quoniam, ut disputatio 8. 9. & aliis explicatum est, illuminationes illæ nihil aliud sunt, quam cognitiones ab externo concionatore, aut ab Angelo interius aut aliunde excitatæ, & à Deo peculiariter supernaturalique influxu adiutæ, quibus homo conficit, aut penetrat id, quod sub talem cognitionem cadit, eo cognitionis genere, quod ex tali supernaturali Dei influxu ad salutem sit iam aliquo modo accommodata. Neque Deus immittit nouas species, quibus cognitiones illæ fiant, sed inserens se per suum influxum cognitionibus, quæ per species acquiruntur, & à concionatoribus, aut ab ipso Deo, vel ab Angelo, aut aliqua alia ratione excitantur, efficit cognitiones illas ad salutem accommodatas, plus vel minus pro ratione maioris vel minoris influxus: quare Deum ita illuminare & vocare, non est aliud, quam suo influxu cooperari illo modo ad illas cognitiones, quibus voluntas excitatur. Cum ergo cognitio non solum sit actio, sed etiam sit vitalis actio, quæ suapte natura postulat, ut sit à principio interno eius in quo est: nulla verò actio, etiam non vitalis, denominare possit nisi id, à quo efficienter emanat, ut in hac prima parte, quæstione 12. a. 5. ostensum est (neque enim calefactio, quæ non fieret ab igne, sed à solo Deo in aquam, posset vlla ratione denominare ignem calefacientem) consequens est, ut prædictæ illuminationes, cognitiones (ve supernaturales, necessariò sint ab intellectu tamquam ab una parte totius causæ efficientis: tamen non intellectum ipsum, sed Deum, à quo est peculiariter ille supernaturalis influxus, denominent illuminantem, & vocantem: intellectum verò, à quo habet, ut sint cognitiones, denominent cognoscentem: & simul etiam illuminatum, quatenus cognitiones ipsæ, atque influxus Dei in eo recipiuntur.

Idem dicendum est de affectibus gratiæ, quibus præuia cognitio voluntas erigitur & inuitatur, tunc ad elicendam spem, tum ad diligendum Deum, antequam actum spei, aut amoris, vel doloris ex dilectione eius eliciat. Licet enim ad huiusmodi affectus & motus non cooperetur voluntas, quæ liberum arbitrium est, sed, velit nolit, præsentis cognitione insurgant, & patiantur illos supernaturales, rationemque habentes gratiæ præuenientis, si Deus simul in eisdem specialiter influat: nihilominus motus illi actiones quædam vitales sunt, quas in se ipsa experitur voluntas, ad quas proinde necesse est concurrat efficienter, non quidem quæ liberum arbitrium est, sed quæ voluntas, & natura quædam est: eo modo, quo efficienter etiam concurrat ad motus primò primos, qui non affectus, atque excitationes voluntatis ad volendum aut nolendum sunt, sed volitiones aut molitiones: rationem tamen virtutis ac vitij non habet, esto circa bonum, aut malum obiectum verentur, eò quòd libera non sint.

Ut verò res hæc scitu dignissima plenius intelligatur, animaduertendum est: Ex contemplatione rei valde amabilis, & quam multum refert adipisci, naturaliter consergere in voluntate motum quemdam quo voluntas ad illam afficitur: qui motus non est à volitio, sed affectio voluntatis ad illam rem, à cuius bonitate

Opinio 76.

Probatur primò.

Secundò.